

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > פרשת השבוע תשסה 038 קרח

פרשת השבוע תשסה 038 קרח

ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי, ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן.

מקח רע לקח לעצמו.

צריך לדעת את שורש המחלוקת בין משה לקרח.

פשוט וברור הדבר, שכל דבר יש לו התראות בכל העולמות, לכן יש בחז"ל ובמפרשים, הרבה ביאורים מה היתה המחלוקת, וכולם אמת. אבל מה היה השורש של נקודת המחלוקת? יש את השורש של המחלוקת, ויש את ההתפשטות. ההתפשטות- היא רבה, כל עולם ועולם לפי ענינו, אבל השורש של המחלוקת- הוא אחד, שממנו מתפשטות כל בחינות המחלוקת בכל עולם ועולם.

המשנה באבות אומרת, איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים- זו מחלוקת הלל ושמאי, ואיזו היא מחלוקת שאינה לשם שמים- זו מחלוקת קרח וכל עדתו.

זה לעומת זה עשה האלקים, יש מחלוקת דקדושה, ויש מחלוקת מהסט"א. אבל בעומק, המחלוקת דסט"א, היא חולקת גופא על המחלוקת דקדושה. כלומר, לא רק כמו התפיסה הפשוטה, שיש מחלוקת שהיא לש"ש, ויש מחלוקת שהיא איננה לש"ש, אלא, נוסף על כך, עצם המחלוקת שלא לש"ש- היא באה לחלוק על המחלוקת לש"ש.

ביאור עומק הדברים. כל מחלוקת- מלשון חלוקה, דבר החלוק מחברו.

בעצם, קודם שנברא העולם- היה הוא אחד ושמו אחד. מצד המהלך ש'היה הוא אחד ושמו אחד'- אין מקום למחלוקת, אין מקום לחלוקה. אחד- הוא ההיפך של החלוקה, ההיפך של המחלוקת. עצם ההתחדשות של הנבראים- היא בחינת חלוקה, בחינת מחלוקת. כי אם יש נברא- הרי שהנברא חלוק מבוראו, מה שאין כן אם 'הוא אחד'- אז אין בורא ונברא אלא אחד. עצם כך שיש בורא ויש נברא, הרי שכבר יש כאן חלוקה, שאנו מחלקים בין הבורא לנברא.

בעומק, זהו השורש של המחלוקת דקדושה. מחלוקת דקדושה- היא חלוקה דקדושה. וחלוקה דקדושה, זה עצם כך שהקב"ה חידש שיש מציאות זולתו כביכול, הרי שיש כאן חלוקה בין הבורא לנברא, בין היצור ליוצרו. זה שורש המחלוקת דקדושה, שורש החלוקה. הרי, שמצד התפיסה של 'אתה הוא עד שלא שנברא העולם', 'היה הוא אחד ושמו אחד'- אין מקום לומר מחלוקת, חלוקה דקדושה. מה שאין כן מצד ה'משנברא העולם', התחדשות הנבראים- הרי שעצם התחדשות הנבראים זה גופא מחלוקת, חלוקה דקדושה.

ידועה השאלה של הפילוסופים, שמובאת במקובלים, היסוד הברור מצד ההתראות של ההשגה של הנבראים, שכל דבר מוליד מעין בחינתו, פעולתו היא מעין בחינתו, הולדתו מעין בחינתו. אשר על כן, הם נתקשו, איך יש אפשרות שה'אחד' יוליד רבוי? רבוי יכול להוליד עוד רבוי, יותר התפרטות ויותר התפרטות, כיון שעצם המוליד הוא כבר בר רבוי, אלא שכמות הרבוי הולכת ומתרחבת. אבל דבר שמצד העצמות שלו, מצד המהות שלו, הוא איננו שייך לרבוי, אלא הוא 'אחדות פשוטה', כיצד הוא- נוצר ממנו מציאות של רבוי, שזו ההתחדשות של הנבראים?

באמת השאלה, היא מופרכת מיניה וביה, מכמה טעמים.

דבר ראשון, כל הכלל, שכל דבר מוליד מעין מהותו, זהו כלל ביחס לנבראים, אבל כאשר באנו לדון איך הקב"ה ברא את הנבראים, הרי שמה אין כלל. הכלל הוא כלל- בגדרי הנברא, לא בגדרי הבורא חס ושלום! בגדרי הנברא, יש אפשרות להעמיד כללים, אבל בגדר הבורא, בודאי שאי אפשר להעמיד כללים. הקב"ה הוא כל יכול, הוא יכול ליצור מאחד- רבוי. עצם השאלה, איננה במקומה.

יתר על כן, 'קודם שנברא העולם- היה הוא אחד ושמו אחד', זו התפיסה שקדמה לבריאה. והתפיסה שלאחר הבריאה היא- 'היה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא- יהיה ה' אחד ושמו אחד'. הגילוי של הלעתידי, הוא נעוץ סופן בתחילתו, ב'קודם שנברא העולם- היה הוא אחד ושמו אחד'.

צריך להבין מה הכונה ש'היה הוא אחד ושמו אחד', כלשון הספרים הקדו'- אחדות פשוטה?

האם 'אחדות פשוטה'- היא הגדרה חיובית או שהיא הגדרה שלילית? כלומר, האם הכונה שזו הגדרה חיובית והרי שאנחנו אומרים שהוא אחד פשוט, אלא שמהות פשיטותו לא ידענו. או דילמא שההגדרה של 'אחד- אחדות פשוטה' היא הגדרה שלילית, כלומר, אין לנו שום ביטוי לדבר בו יתברך. ביטוי- היא נקודת ההגדרה של הדבר, היא הבדלת הדבר מחברו, גילוי מהות הדבר. 'אחדות פשוטה' ענינה- דבר שהוא בבחינה שאין לנו שום ביטוי, שום השגה, שום תפיסה במהות, זוהי ההגדרה 'אחדות פשוטה'.

כלומר, לפי התפיסה הראשונה, הרי ש'אחדות פשוטה' היא הגדרה כביכול ביחס למהותו מצדו, מה שאין כן לפי התפיסה ש'אחדות פשוטה' היא הגדרה של שלילה, הרי ש'אחדות פשוטה' היא הגדרה ביחס אלינו, ולא ביחס מי הוא? מי הוא- לא ידענו! אלא מחמת העדר השגתנו בו, אנחנו מגדירים אותו כ'אחדות פשוטה', אבל לא שההגדרה היא להגיד שהוא- מהות 'אחדות פשוטה'.

כאשר מתבוננים עמוק בדבר, מבינים שהצד הראשון, בדקות, הוא גדר באין סוף, וזה אי אפשר לומר. ההגדרה האמיתית היא- שאפילו ההגדרה הכי דקה שיש, שנקראת בספרים- 'אחדות פשוטה', זוהי גם כן הגדרה של שלילה ולא הגדרה של חיוב. היא הגדרה רק- שלא ניתן לבטאות בו שום הגדרה, ולכן אנחנו מגדירים אותו כ'אחדות פשוטה', ומציאות של דבר פשוט, אין לנו בו אחיזה, אבל לא שהוא פשוט, אלא 'אחדות פשוטה'- זה ביטוי לדבר שאין לנו בו אחיזה.

כאשר מבינים את הדברים, אם כן, עצם השאלה שנשאלה, איך אפשר שמאחדות פשוטה- נוצר רבוי? העומק של השאלה נתבסס על התפיסה, שההגדרה של 'אחדות פשוטה'- היא הגדרה חיובית, וממילא 'אחדות פשוטה' חיובית לא יכולה להוליד רבוי. אבל כאשר מבינים, ש'אחדות פשוטה' הכונה היא- העדר השגה בו, אין שאלה לשאול איך מ'אחדות פשוטה'- נולד רבוי. אילו אנחנו אומרים שזו הגדרה חיובית, הרי שאנחנו משיגים את המהות, ואם כן אנחנו שוללים איך מ'אחדות פשוטה'- נולד רבוי, כי כל דבר פועל ומוליד כפי מהותו. אבל עד כמה שמבינים את אמיתת הדבר, ש'אחדות פשוטה' ענינה- ביטוי להעדר השגתנו בו, אין מקום לשאול כיצד מ'אחדות פשוטה'- נולד רבוי, הרי אם הדבר לא ידוע מהותו, אין דבר שיכול לנגד ולסתור.

זה- צריך לדעת, שזהו יסוד מוסד ברור בפנימיות אמיתות האמונה. הוא יתברך שמו- אין סוף, ובאין סוף- לא שייך להגדיר שום דבר, לא שייך לבטאות שום דבר, לא שייך לומר לא באופן של חיוב, ולא באופן של שלילה במהות, אלא אופן של שלילה- שאנחנו אין לנו בו השגה. אבל מצד הגדרת המהות, אי אפשר לחייב בו דבר, ואי אפשר לשלול בו דבר, כי שלילת דבר- זה עוד סוג של הגדרת הדבר.

ממוצא דברים, נבין, שבעומק, זהו השורש של מחלוקת קרח.

קרח, מהות טענתו היתה- 'כל העדה כלם קדשים, ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'?. 'כי כל העדה כלם קדשים- אין חילוק בין אחד לחברו. סוד 'האחדות הפשוטה' איך שהיא מתגלית בהתלבשות בנבראים- 'כי כל העדה כלם קדושים'.

כל המהות של טענת קרח, היא בסוד 'האחדות הפשוטה'.

טלית שכולה תכלת- שתהיה פטורה מציצית. כולה תכלת, כלומר- כולו תכלית, מתגלה ה'והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד', שזה התכלית של הנבראים- כולו תכלת, כולו תכלית, כולו אחדות.

בית מלא ספרים- טענת קרח היתה שיהא פטור מן המזוזה. 'מזוזות'- אותיות 'זז מות' כידוע, והרי שמצד ה'בלע המות לנצח', ההתגלות של אור הלעתידי- הרי שהמזוזה מצד האחיזה של 'זז מות'- נשללת, כי עד כמה שאין אפשרות של מיתה, לא צריך להזיז את המיתה. מזמן שנגזר 'כי ביום אכלך ממנו מות תמות', הרי שכח המזוזה הוא כח של שמירה, של 'זז מות', כי יש אפשרות לקיום המיתה. מה שאין כן, כאשר מתקיימת ההבטחה של בלע המות לנצח, ומסתלקת האפשרות של המיתה, אין צריך בשמירת המזוזה כ'זז מות'. כח שמירת המזוזה, היא עד כמה שיש קיום של מות.

מהות טענתו של קרח היתה- לגלות את אור האחדות הפשוט, שהוא אור הלעתידי, אור התכלית, אור הגאולה. ואלו משה- הוא דעת, הוא ההיפך כביכול לסוד האחדות הפשוטה. זו מהות המחלוקת בין קרח למשה.

אבל באמת, כשם שאנחנו מאמינים- ש'קודם שנברא העולם היה הוא אחד ושמו אחד', כך אנחנו מאמינים- ש'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ', בראשית- בחכמתא, שורש הבריאה, שורש המחלוקת דקדושה.

מחלוקת קרח, היא באה לחלוק על המחלוקת, החלוקה דקדושה. האחיזה שהאחדות הפשוטה, היא הגדרה חיובית, הרי שהיא שוללת קיום של מחלוקת של חלוקה דקדושה. מצד התפיסה הזו, הרי שאין מקום למשה, כי הרי, האחדות הפשוטה אם היא נתפסת כהגדרה חיובית- היא שוללת את החלוקה, את המחלוקת דקדושה. אבל באמת, האחדות פשוטה היא הגדרה שלילית, וממילא, דעת המבדלת, שזו בחינת משה- היא לא סתירה לאחדות הפשוטה, כי דבר ידוע- לא סותר ללא מודע. שני דברים נודעים- יכולים להוות סתירה זה לזה, אבל דבר לא נודע- אי אפשר שדבר יסתור אותו, כי הרי לא נודעה מהותו, אם כן הוא איננו סתירה לכלום.

נמצא, שסוד הגאולה, שהוא סוד 'האחדות הפשוטה', בפשטות- הוא מתגלה אצל קרח, כי כל העדה כלם קדשים- אחדות פשוטה, אבל בעומק- ההתגלות שלו היא דייקא ממשה רבנו.

התפיסה שהאחדות הפשוטה איננה סתירה לדעת, זה גופא גילוי מהות האחדות הפשוטה, כי עד כמה שהאחדות הפשוטה היא הגדרה חיובית, הרי שהיא סתירה לדעת. וממילא, קיום הנבואה של 'משה אמת ותורתו אמת ואנו בדאין', הרי ב'משה אמת ותורתו אמת', גנוזה כאן ההתגלות שהדעת היא לא סתירה לאחדות הפשוטה, ואם כן, יש כאן גילוי לסוד האחדות הפשוטה, ולא רק גילוי לדעת.

זה הסוד של משה, 'עד כי יבא שילה'- זה משה, כמו שכתוב בזוהר הקדוש, 'מה שהיה הוא שיהיה'- ר"ת משה. כי דייקא בסוד הדעת, מתברר שהאחדות הפשוטה היא דבר בלתי מושג, בלתי נתפס. מההעמדת החלוקה דייקא מתברר שהאחדות הפשוטה היא איננה הגדרה חיובית, כי אם היא הגדרה חיובית, אז מ'אחד' לא יולד שתיים. עד כמה שיש לנו אמונה בתורתו יתברך שנקראת 'תורת משה', 'משה אמת ותורתו אמת', הרי שמצד ה'תורתו אמת' יש כאן התגלות 'כי ה' יתן חכמה, מפיו- דעת ותבונה', וה'תורתו אמת' נכללת בכלל ה'כי ה' יתן חכמה, מפיו- דעת ותבונה', 'דעת' דייקא. הרי שהתברר שממנו יתברך נוצרה ההבדלה, וההבדלה היא איננה סתירה למהותו.

זה בעצם האור של סוד הגאולה.

תכלית הדברים אם כן, היא האחדות של משה וקרח, ולא ההיפרדות.

התפיסה שהמחלוקת דקדושה, היא מחלוקת דקדושה- היא גופא מגלה את האחדות דמחלוקת דקדושה עם האין סוף. נמצא שהאור של קרח, שהוא האור של אחדות פשוטה מצד עצמו- הוא תפיסת יש, ומשה לעצמו, שהוא בחינת דעת- גם יכול להיתפס כיש. היכן מתגלה התפיסה האמיתית של הדעת, והתפיסה האמיתית של האחדות הפשוט? כשאנחנו מאחדים את האחדות הפשוט עם הדעת, הרי שזה מכריח שהאחדות הפשוטה היא הגדרה שלילית ולא הגדרה חיובית, כי אילו היא הגדרה חיובית, אי אפשר לאחד את הדעת עם האחדות הפשוטה.

ולכן מש"ה וקר"ח עם האותיות והכולל- הוא בגימ' סת"ר, שזה הסוד 'ישב בסתר עליון'- שהקב"ה יושב בסתירה.

ובעומק. מצד החיצוניות, הגדרת הדברים 'ישב בסתר'- שצריך להאמין שעל אף שהדברים סותרים זה את זה, מכל מקום שניהם אמת. אבל מצד העומק הפנימי של 'ישב בסתר'- והרי שהקב"ה יושב בסתר, אבל הוא עצמו הוא לא סתר, כי כאשר משיגים את עומק הגדרת המהות של האחדות הפשוטה, הרי שאין מקום לסתירה. לא שיש סתירה וצריך להאמין שעל אף שהדברים סותרים זה את זה, יש לנו אמונה בשני הצדדים, אלא התפיסה היותר עליונה היא- שכאשר משיגים את אחדותו הפשוט, הרי שאין מקום לדון כסתירה. ההגדרה של 'ישב בסתר עליון'- זה מצד התפיסה של המקבל כהגדרה חיובית, ולכן זה נראה שהקב"ה כביכול ברא נבראים והרי שיש לנו סתירה. אבל עד כמה שהאחדות הפשוטה- זו מהות לא נודעת, אם היא מהות לא נודעת, אין מקום לבא ולדון כל נקודת סתירה על המהות הלא נודעת.

הדברים הללו, יש בהם עומק גדול מאד.

שורש כל השאלות, מונח בשאלה היסודית, שעד כמה שאנחנו מאמינים ש'אין עוד מלבדו', אם כן כיצד יש מקום לנבראים? הרי אם 'אין עוד מלבדו'- זולתו אין כלום, אם כן, איך יש אפשרות שיהיו נבראים? הרי המציאות של הנבראים היא סתירה ל'אין עוד מלבדו'!

יש כאן דבר דק מאד.

הקב"ה- הוא אין סוף, והמהות שלו- לא נודעת, זה ברור ופשוט. כאשר באנו לדון על שורש השאלה, שכאשר אנחנו תופסים את הדברים כפשוטם, שאין עוד מלבדו- כפשוטו, אם כן היכן, ואיך יש אפשרות לקיום הנבראים? בעצם, עצם ההגדרה 'אין עוד מלבדו- כפשוטו', בדקי דקי דקי דקות, יש כאן הגדרה באין סוף.

אף שלכאורה מצד ההסתכלות היותר חיצונית, אנחנו מגדירים שאין זולתו, ממילא ההגדרה היא לא בו, אלא היא שלילה של דבר חיצוני לו. אבל בעומק יותר, מכיון שתפיסת הנבראים שהם בחינה של נברא שני, כלומר, נברא שהוא מציאות שניה לבורא, אשר על כן יש לנו סוג תפיסה שאנחנו דנים דבר ביחס לזולתו, ביחס לחיבור- אם יכולים להתחבר, או, ביחס לדבר- האם הראשון קיים או השני קיים או שניהם קיימים, אבל סוג הנידון, הוא יחס של שניים, מי קיים, ומי לא קיים. סוג הנידון הזה, נולד מכך, שהנברא הוא מציאות שניה, כי הקב"ה הוא הראשון, ומכיון שהנבראים הם מציאות שניה, הרי שיש מקום לבא ולדון, האם הם קיימים ביחס למציאות אחרת.

כאן צריך לדעת תפיסה עמוקה מאד.

כלפי הקב"ה, אי אפשר לדון האם אחרים נמצאים כלפיו. סוג הנידון הזה, הוא גדר של נברא. הקב"ה הוא אין סוף! ואם הוא אין סוף, לא שייך לשאול שאלה- רק הוא לבד קיים, אז איך אחרים קיימים? כי עצם היחס של הנידון בין השניים, זהו סוג של תפיסת הנברא.

הדברים הם דקים מאד, וצריך בהם זהירות מופלגה לא לסטות.

קרח- עונש מיתתו, כמו שמבואר בפסוקים- אם כמות כל האדם ימתון אלה, ופקדת כל האדם יפקד עליהם, לא ה' שלחני. ואם בריאה יברא ה', ופצתה האדמה את פיה, ובלעה אתם ואת כל אשר להם, וירדו חיים שאלה, וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'.

רש"י מביא מהגמ' בנדרים- ורבותינו פירשו, אם בריאה, פה לארץ מששת ימי בראשית- מוטב, ואם לאו- יברא ה'!

יש כאן התגלות עמוקה בצורת המיתה של קרח.

כל נס, או שהנשמה מסתלקת מן הגוף באופן טבעי, או שיש גרם למיתה- סקילה שרפה הרג וחנק, וכדו' שאר אופנים שהכלי הגשמי גורם להפרדה של הנשמה מן הגוף. במהלך דקרח, אנחנו מוצאים- ואם לאו יברא ה', יש כאן חזרה כביכול לנקודת ה'בראשית- ברא'. המיתה של קרח מעוררת את ההתגלות של ראשית הנבראים- ואם לאו יברא ה', ה'בראשית ברא' חוזר ומתגלה.

העומק של הדברים. על פי מה שבואר, קרח בא לחלוק על עצם המציאות של ה'ברא'. עד כמה שיש אחדות פשוטה, אם כן זה שולל את המציאות של הנבראים, ולכך דייקא, המיתה שלו היתה צריכה להיות במהלך של 'יברא ה'!', ההתגלות שהקב"ה יתברך- ממנו יוצאת ההבדלה, יוצא השני, יוצא הנברא, בריאה- מלשון לבר, לחוץ. המיתה שלו היא- עצם המהות של ההתגלות, זה גופא מיתתו. כלומר, מיתתו, היא לא דבר חיצוני ומקרי ביחס לטענתו של קרח. אלא המיתה של קרח, היא עצם ההתגלות של התיקון שלו- זה גופא המיתה של קרח. ה'יברא ה'!'- זה גופא ההתגלות, שממנו יתברך כביכול יש מציאות של בריאה.

אבל כדברי רש"י מלשון חז"ל, לא כתוב כאן בלשון מוחלט שיברא ה', אלא- ורבותינו פירשו, אם בריאה, פה לארץ מששת ימי בראשית- מוטב, ואם לא- יברא ה', הרי שנאמר כאן בלשון ספק. הספק- האם כבר הפה של הארץ נברא בששת ימי בראשית, או הפה יברא עכשיו.

צריכים להבין את הדברים- מדוע יש צד שהפה נברא מששת ימי בראשית, ומדוע יש צד שיברא עכשיו?

הצד שיברא עכשיו, נתבאר לפנינו- שיש כאן גילוי במעשה דקרח גופא, שהקב"ה הוא זה שבורא את ההבדלה, הוא בורא את השני, מהאחדות הפשוטה יצאה כביכול הרכבה.

מה אם כן הצד- שהדבר נברא כבר מששת ימי בראשית?

משה רבנו- בסוד הגאולה, כמו שהזכרנו, רמז בלשון הפסוק- 'מה שהיה הוא שיהיה'. עומק הבנת הדברים. לשון הפסוק- אין כל חדש תחת השמש. הכלל היסודי שעומד לפנינו, שהקב"ה חידש את עולמו בששה ימים, והכח היסודי גנוז בששה ימים, וכל שאר ההתחדשות של כל השית אלפי שנים, זוהי רק הרכבה מהכוחות של הששה ימים.

כשמבואר כאן לפנינו, שהפה של האדמה לבלוע את קרח, נבראה מששת ימי בראשית, הרי, שבעצם בריאת שמים וארץ, כלומר, בקרקע של הארץ נתן הקב"ה מקום לגילוי של האחדות הפשוטה. כשהארץ בלעה את קרח, בעומק הפנימי של הדברים- קרח הוא אור האחדות, והרי שהארץ- מאיר בה נקודת האחדות.

הארץ היא הנקודה התחתונה ביותר, והבליעה שבולעת הארץ את קרח, בעומק- שאור האחדות מאיר בַּהרכבה.

כלומר, משורש הנבראים שהקב"ה יצר, בראשית ברא אלקים את השמים- שזו התפיסה היותר עליונה הפחות מורכבת, ואת הארץ- שזה עלמא דפירודא, כבר הקב"ה ברא מקום בתוך האדמה גופא לבלוע את קרח, ובליעת קרח, זה לא בבחינה של אחסנה, שהקרקע מאחסנת את קרח, אלא זו התגלות אור דקרח בבחינת ארץ. והרי שכח הפועל בנפעל, והפועל- זה הוא יתברך, זה אחדות פשוטה, והרי שבנפעל- שזה שמים וארץ, אפילו בארץ גופא מאיר אור האחדות. ודייקא כאן מתגלה, שאם האחדות הפשוטה יכולה להאיר בארץ, הרי שהיא לא סותרת לארץ. זה גילוי שהאחדות הפשוטה- היא בלתי נתפסת, ובלתי מושגת.

זהו סוד הגילוי האמיתי של בליעת קרח באדמה- 'ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם', והבליעה הזו כביכול עומדת וקיימת לנצח נצחים, ודייקא מכך יבא סוד תחית המתים, שהוא סוד ההתגלות של אור האחדות דייקא בעולם הזה. והיכן היה לזה שורש? היה לזה שורש בקרח שנבלע באדמה, בארץ התחתונה הוא נבלע. ועצם בליעתו בקרקע, הוא האור האחדות של תחית המתים, של 'והיה ה' למלך על כל הארץ, ביום ההוא- יהיה ה' אחד ושמו אחד'.

- [פרשה תשס"ה] 1]

Source: <http://bilvavi.net/shiur/קרח-038> פרשתהשבועתשסה-

Links

[1] <http://bilvavi.net/5765parsha>